

Kooperatifler Kanunu

(Resmî Gazete ile yayımı : 10 . 5 . 1969 - Sayı : 13195)

No.
1163

Kabul tarihi
24 . 4 . 1969

BİRİNCİ BÖLÜM

Kooperatif ve kuruluşu

A) Tarif :

MADDE 1. — Tüzel kişiliği hasis olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllere kooperatif denir.

B) Kuruluş, muteberlik şartları, isim kullanma yetkisi :

MADDE 2. — Bir kooperatif en az 7 ortak tarafından imzalanacak anasözleşme ile kurulur. Anasözleşmedeki imzaların noterce onaylanması gerekir.

Yapı kooperatifleri ile konusuna taşınmaz mal temlik dâhil bulunan diğer kooperatiflerin anasözleşmelerinde ortaklara taşınmaz mal temlik edileceği hakkındaki taahhütler başka bir resmî şekil aranmaksızın muteberdir.

Sermaye miktarı sınırlandırılarak kooperatif kurulamaz. Kooperatif adını ancak bu kanuna göre kurulmuş teşekküller kullanabilir.

C) İzin verme, tescil ve ilân :

MADDE 3. — Anasözleşme, Ticaret Bakanlığına verilir. Bakanlığın kuruluşu izin vermesi halinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilân olunur. Tescil ve ilân olunacak hususlar şunlardır :

1. Anasözleşme tarihi,
2. Kooperatifin amacı, konusu ve varsa süresi,
3. Kooperatifin unvanı ve merkezi,
4. Kooperatifin sermayesi ve bunun nakdi kısmına karşılık olarak ödenen en az miktar ve her ortaklık payının değeri,
5. Ortaklık payı belgelerinin ada yazılı olduğu,
6. Aynı sermaye ve devralınan akçalı kıymetlerle işletmelerin neden ibaret oldukları ve bunlara biçilen değerler,
7. Kooperatifin ne suretle temsil olunacağı ve denetleneceği,
8. Yönetim kurulu üyeleriyle kooperatifi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları,
9. Kooperatifin yapacağı ilânların şekli ve anasözleşmede de bu hususta bir hüküm varsa yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceği,
10. Kooperatifin şubeleri : Kooperatifler, lüzum gördükleri takdirde memleket içinde ve dışında şubeler açabilirler. Şubeler, merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle buldukları yer ticaret siciline tescil olurlar.

Ticaret Bakanlığı, anasözleşmelerin, kanunun ihtiyari hükümlerinden ayrıldığı ileri sürerek kooperatifin kuruluşuna izin vermekten kaçınamaz.

Anasözleşmenin değişiklikleri de kuruluştaki usullere bağlıdır.

D) Anasözleşmeye konacak hükümler :*I - Mecburi hükümler :*

MADDE 4. — Kooperatif anasözleşmesinde aşağıdaki hususlara ait hükümlerin yer alması gerektir.

1. Kooperatifin adı ve merkezi,
2. Kooperatifin amacı ve çalışma konuları,
3. Ortaklık sıfatını kazandıran ve kaybettiren hal ve şartlar,
4. Ortakların pay tutarı ve kooperatif sermayesinin ödenme şekli, nakdî sermayenin en az 1/4 nün peşin ödenmesi,
5. Ortakların aynı sermaye koyup koymıyacakları,
6. Kooperatiflerin yükümlerinden dolayı ortakların sorumluluk durumu ve derecesi,
7. Kooperatifin yönetici ve denetleyici organlarının görev ve yetki ve sorumlulukları ve seçim tarzları,
8. Kooperatifin temsiline ait hükümler,
9. Yıllık gelir gider farklarının, hesaplama ve kullanma şekilleri,
10. Kurucuların adı, soyadı, iş ve konut adresleri.

II - İhtiyari hükümler :

MADDE 5. — Anasözleşme ayrıca aşağıdaki hususları da kapsıyabilir.

1. Genel kurulun toplantısı, kararların alınması, oyların kullanılması hakkındaki hükümler;
2. Kooperatifin çalışma şekline dair esaslar;
3. Kooperatifin birliklerle olan münasebetleri;
4. Kooperatifin diğer bir kooperatifle birleşmesine ait hükümler;
5. Kooperatifin süresi.

III - Yorumlayıcı hükümler :

MADDE 6. — 5 nci maddenin 1 ve 2 nci bendlerinde yazılı hususlar hakkında anasözleşmede hüküm olmadığı takdirde aşağıdaki hükümler uygulanır.

1. Genel kurul, kooperatifi temsile yetkililer tarafından imzalanan taahhütlü mektuplarla veya mahalli gazete ile köylerde ise yazılı olarak imza karşılığı toplantıya çağrılır.
2. Kooperatifin faaliyeti; kooperatifin amacı ve çalışma konusuyla sınırlıdır.

E) Tüzel kişiliğin kazanılması ve sorumluluk :

MADDE 7. — Kooperatif ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Tescilden önce kooperatif namına işlem yapanlar bunlardan şahsan ve zincirleme olarak sorumludur.

İKİNCİ BÖLÜM**Ortaklık sıfatının kazanılması ve kaybedilmesi****A) Ortaklığa girme şartları ve ek ödemeler :***I - Yükümlerinin açıklanması :*

MADDE 8. — Kooperatif ortaklığına girmek için özel kişilerin medeni hakları kullanma yeterliğine sahibolmaları gerektir. Ortak olmak isteyen özel kişiler, kooperatif anasözleşmesi hükümlerini bütün hak ve ödevleri ile birlikte kabul ettiğini belirten bir yazı ile kooperatif yönetim kuruluna başvururlar. Kooperatif, ortaklarına kendi varlığının dışında şahsi bir sorumluluk veya ek ödemeler yükliyor ise ortak olmak isteği, ancak istekli tarafından bu yükümlerin, açıkça kabulü yazılı olarak belirtildiği takdirde değer taşır.

II - Tüzel kişilerin ortaklığı :

MADDE 9. — Özel idareler, belediyeler, köyler gibi kamu tüzel kişileri ile cemiyetler ve dernekler, Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve kooperatifler, amaçları bakımından ilgilendikleri kooperatiflerin kuruluşlarına yardımcı olur, önderlik eder ve ortak olabilirler.

B) Ortaklığın sona ermesi :*I - Ortaklıktan çıkma serbestisi - Tazminat :*

MADDE 10. — Her ortağın kooperatiften çıkma hakkı vardır. Çıkma keyfiyetinin kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürmesi halinde ayrılmak istiyen ortağın, muhik bir tazminat ödemesine dair hüküm anasözleşmeye konulabilir.

II - Ortaklıktan çıkmanın sınırlandırılması :

MADDE 11. — Kooperatiften çıkma hakkının kullanılması, anasözleşme ile en çok 5 yıl için sınırlandırılabilir.

Haklı ve önemli sebeplerle bu süreden evvel çıkabileceği hususunda Anasözleşmeye hüküm konulabilir.

Bir ortağın hiçbir suretle kooperatiften çıkamayacağına dair bağlamalar hükümsüzdür.

III - Bildirme süresi ve çıkma zamanı :

MADDE 12. — Çıkış, ancak bir hesap senesi sonu için ve en az 6 ay önceden haber verilerek yapılır. Anasözleşmede daha kısa bir süre belirtilip hesap senesi içinde çıkışa müsaade edilebilir.

IV - Ortaklıktan çıkmayı kabulden kaçınma :

MADDE 13. — Yönetim kurulu, anasözleşmeye uygun olarak yapılacak isteğe rağmen, bir ortağın kooperatiften istifasını kabulden kaçınacak olursa, ortak çıkma dileğini noter aracılığı ile kooperatife bildirir. Bildiri tarihinden itibaren çıkma gerçekleşir.

V - Ortağın ölümü ve ortaklığın devri :

MADDE 14. — Ortağın ölümü ile ortaklık sıfatı sona erer.

Anasözleşmede gösterilecek şartlarla ölen ortağın mirasçılarının kooperatifte ortak olarak kalmaları sağlanabilir.

Ortaklık devredilebilir. Ancak bu hususta anasözleşmeye kısıtlayıcı hükümler konulabilir.

VI - Görev veya hizmetin bitmesi, taşınmaz mal veya işletme karşılığı ortaklık :

MADDE 15. — Ortaklık sıfatı bir görev veya hizmetin yerine getirilmesine bağlı ise, bu görev veya hizmetin sona ermesi ile ortaklık sıfatı kalkar. Bu halde Anasözleşmeye hüküm konulmak suretiyle ortaklığın devamı sağlanabilir.

Ortaklık sıfatının kazanılması, Anasözleşme ile bir taşınmaz malın mülkiyetine bağlı hakların kullanılmasına veya bir teşebbüsün işletilmesine bağlanabilir. Bu gibi hallerde taşınmaz malın mülkiyetinin veya işletmenin üçüncü şahıslara devir veya temlik ile ortaklık sıfatının bir hak olarak yeni malike veya işletmeyi alana geçebileceğini anasözleşme hüküm altına alabilir. Taşınmaz mala ait bu şekil iktisabın üçüncü şahıslara karşı muteber olması tapu siciline bu yoldan meşruhat verilmesine bağlıdır.

C) Ortaklıktan çıkarılma esasları ve itiraz :

MADDE 16. — Anasözleşme, kooperatif ortaklığından çıkarılmayı gerektiren sebepleri tâyin edebilir. Bunların dışındaki haklı sebeplerle de ortaklıktan çıkarılmak mümkündür.

Ortaklıktan çıkarılmaya yönetim kurulunun teklifi ile genel kurulca karar verilir. Anasözleşme, çıkarılanın genel kurula başvurma hakkı saklı kalmak üzere, bu hususta yönetim kurulunu da yetkili kılabilir.

Çıkarılma kararı gerekçeli olarak tutanağa geçirileceği gibi, ortaklar defterine de yazılır. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere, on gün içinde notere tevdi edilir. Bu ortak tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz dâvası açabilir. Tebliğ edilen karar, yönetim kurulunca verilmiş ise, ortak, üç aylık süre içinde genel kurula da itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere, yönetim kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz dâvası açılmaz. İtiraz üzerine genel kurulca verilecek karara karşı itiraz dâvası hakkı saklıdır.

Üç aylık süre içinde, genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarılma kararları kesinleşir.

D) Kooperatiften çıkan veya çıkarılan ortaklarla hesaplaşma süresi ve yükümlülük :

MADDE 17. — Kooperatiften çıkan veya çıkarılan ortakların kendilerinin yahut mirasçılarının kooperatif varlığı üzerinde hakları olup olmadığı ve bu hakların nelerden ibaret bulunduğu anasözleşmede gösterilir. Bu haklar, yedek akçeler hariç olmak üzere, ortağın ayrıldığı yıl bilançosuna göre hesaplanır.

Kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürecek nitelikteki iade ve ödemeler, anasözleşmede daha kısa bir süre tesbit edilmiş olsa bile genel kurulca üç yıl aşmamak üzere geciktirilebilir. Bu durumda kooperatifin muhik bir tazminat isteme hakkı saklıdır. Çıkan veya çıkarılan ortaklar ile mirasçılarının alacak ve hakları bunları isteyebilecekleri günden başlayarak beş yıl geçmekle zaman aşımına uğrar.

Çıkan veya çıkarılan ortağın sermaye veya mevduatından kısmen veya tamamen yoksun kalacağı hakkındaki şartlar hükümsüzdür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ortakların hak ve ödevleri

A) Ortaklık senedi :

MADDE 18. — Her ortağın üyelik haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil olunması şarttır. Bu senede kooperatifin unvanı, sahibinin adı ve soyadı, iş ve konut adresi, kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler yazılır. Bu hususlar, senet sahibi ile kooperatifi temsile yetkisi olan kimseler tarafından imzalanır. Ortağın yatırdığı veya çektiği paralar tarih sırasıyla kaydedilir. Bu kayıtlar kooperatifin ödediği paralara ait ise ortak imza eder. İmzalı ortak senedi makbuz hükmündedir. Mezkûr senet anasözleşmeyi ihtiva etmek şartıyla ortaklık cüzdanı şeklinde de düzenlenebilir. Ortaklık senetleri kıymetli evrak niteliğinde olmayıp sadece beyyine vesikası hükmündedir.

B) Ortaklık payları, şahsi alacaklılar :

MADDE 19. — Kooperatife giren her şahıstan en az bir ortaklık payı alınması gerekir. Anasözleşme, en yüksek had tesbit ederek bir ortak tarafından bu had dâhilinde birden fazla pay alınmasına cevaz verebilir.

Bir ortak hiçbir suretle 30 000 liradan fazla pay sahibi olamaz.

Bir ortaklık senedinin değeri 100 liradan aşağı olamaz. Birkaç pay bir ortaklık senedinde gösterilebilir. Senetle temsil edilmeyen paylar 100 lira itibar olunur.

Her kooperatifin iştigal mevzuuna göre kredi talepleri bankalarca, müesseselerce veya şirketlerce öncelikle karşılanır.

Yapı kooperatiflerinin bankalardan, müesseselerden veya şirketlerden kredi alabilmesi için yapacakları meskenlerin kredi verecekler tarafından takdir olunacak maliyetinin en az 1/4 ünü yatırmış bulunması şarttır.

Bir ortağın şahsi alacaklıları, ancak ortağa ait faiz ve gelir - gider farklarından hissesine düşen miktarı ve kooperatifin dağılmasında ona ödenecek payı haczettirebilirler.

C) Aynî sermaye :

MADDE 20. — Ayn nev'inden sermaye konması veya kooperatifin mevcut bir işletmeyi ve ya aynları devralması anasözleşme ile kabul edilebilir.

1. Değer biçme, bilirkişi :

MADDE 21. — Anasözleşmede aynların değeri tesbit edilmemiş ise, bu tesbit kurucular tarafından toplantıya çağırılacak ilk genel kurulda ortak adedinin 2/3 ünü temsil eden ortakların çoğunluğu ile seçilecek bilirkişi tarafından yapılır.

Kuruluştan sonra girecek ortakların ayn nev'inden sermaye koymaları halinde bu çağrı yönetim kurulu tarafından yapılır.

Ortakların, 2/3 ünün birleşmesi mümkün olmayan hallerde bilirkişinin seçimi sulh hukuk mahkemesinden istenir.

Seçilen bilirkişi veya bilirkişiler tarafından verilen rapora karşı tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde mahallî sulh hukuk mahkemesine itiraz edebilirler. Mahkemenin vereceği karar kesindir.

2. Karar nı sabı, raporların kabulü :

MADDE 22. — 21 nci madde gereğince atanan bilirkişi, gereken raporları düzenleyip verdikten sonra yapılacak genel kurul toplantısında, konu görüşülür. Çağrı mektuplarına bilirkişi raporunun bir örneği eklenir.

Ortak sayısının en az yarısının asaleten ve temsilen toplantıda bulunması şartıyla bilirkişi raporları okunup incelendikten ve gereğinde ayn nev'inden sermaye koyan kimselerin ve devralınacak işletmenin veya aynların sahibinin açıklamaları dinlendikten sonra değerlerinin aynen kabul veya reddine, yahut ilgililerin muvafakatiyle değerlendirilmesine çoğunlukla karar verilir.

Ç) Hak ve vecibelerde eşitlik :

MADDE 23. — Ortaklar bu kanunun kabul ettiği esaslar dâhilinde hak ve vecibelerde eşittirler.

1. Bilgi edinmek hakkı, bilânço :

MADDE 24. — Yönetim Kurulunun gelir gider farklarının dağıtım şekli hakkındaki tekliflerini ihtiva eden yıllık çalışma raporu ile bilânço ve denetçilerin 66 ncı madde hükümlerine uygun olarak tanzim edecekleri rapor genel kurulun yıllık toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren bir yıl süre ile Kooperatif merkezinde ve varsa şubelerinde ortakların tetkikine âmâde tutulur.

Talebeden ortaklara bilanço ve gelir gider farkı hesaplarının birer suretinin verilmesi mecburidir.

Ortakların bilgi edinmek hakkı, anasözleşme veya kooperatif organlarından birinin kararıyla bertaraf edilemez veya sınırlandırılmaz.

2. *Ticari defterler ve sır saklama hükümleri ve ceza :*

MADDE 25. — Kooperatifin ticari defterleri ve haberleşme ile ilgili hususların tetkiki, genel kurulun açık bir müsaadesi veya yönetim kurulunun kararı ile mümkündür. İncelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek sırlar haric olmak üzere, hiçbir ortak kooperatifin iş sırlarını öğrenmeye yetkili değildir. Her ortak ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu kooperatife ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını kaybetmiş olsa dâhi daima gizli tutmak zorundadır. Bu mecburiyete uymayan ortak meydana gelecek zararlardan kooperatife karşı sorumlu olduğu gibi kooperatifin şikâyeti üzerine her hangi bir zarar umulmasa dahi bir yıla kadar hapis veya 500 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasıyla veya her ikisiyle birlikte cezalandırılır.

3. *Genel kurul toplantılarına katılmak, seçmek ve seçilmek hakkı :*

MADDE 26. — Kanun ve anasözleşme ile tesbit edilen yükümlerini yerine getirmiyen ortaklarla, altı ay evvel ortak olmıyan ortaklar hariç her ortak genel kurula katılma hakkına sahiptir. Ancak; görev hususlarından veya suç teşkil eden eylemlerinden ötürü yönetim ve denetim kurullarından uzaklaştırılanlar kooperatif organlarına seçilemezler.

D) *Ortakların ödev ve sorumlulukları :*

I - *Süre ve ortaklığın yok olması :*

MADDE 27. — Ortakların yükledikleri paylar için ödiyebilecekleri para tutarını anasözleşme belirtir. Kooperatif, sermaye yükümlerinde borçlu veya sair ödemelerle yükümlü bulunan ortaklarından elden yazılı olarak veya taahhütlü mektupla, bu husus mümkün olmazsa ilânla ve münasip bir süre belirterek yükümlerini yerine getirmelerini ister. İlk isteğe uymıyan ve ikinci istemeden sonra da bir ay içinde yükümlerini yerine getirmiyenlerin ortaklığı kendiliğinden düşer. Ortaklığın düşmesi alâkalının, anasözleşme veya diğer suretlerle doğmuş borçlarının yok olmasını gerektirmez.

II - *Kooperatifin sorumluluğu :*

MADDE 28. — Anasözleşmede aksine hüküm olmadıkça kooperatif, alacaklılarına karşı yalnız mamelekiyle sorumludur.

1. *Sınırsız sorumluluk :*

MADDE 29. — Anasözleşme, kooperatifin varlığı borçlarını karşılamaya yetmediği hallerde, ortaklarının da şahsan ve sınırsız olarak sorumlu tutulacaklarını hüküm altına alabilir. Bu takdirde alacaklılar kooperatifin iflâsı veya diğer sebeplerle dağılması halinde alacaklarını tamamen sağlayamazlarsa, kooperatifin borçlarından dolayı, kooperatif ortakları zincirleme ve bütün varlıklarıyla sorumlu olurlar.

2. *Sınırlı sorumluluk :*

MADDE 30. — Anasözleşmeye, kooperatif borçları için her ortağın kendi payından fazla olarak şahsan ve belirli bir miktara kadar kooperatiften sonra sorumlu olacakları hususunda bir hüküm

konabilir. Ortakların tek başına sorumlu olacakları miktar kooperatifteki paylarının tutarı ile orantılı olarak da gösterilebilir.

İflâsın sonuna kadar bu sorumluluk iflâs idaresi tarafından ileri sürülür.

3. *Ek ödeme yüklemi :*

MADDE 31. — Anasözleşme, ortakları ek ödemelerle yükümlendirebilir. Ancak, ek ödemelerin yalnız bilânço açıklarını kapatmada kullanılması şarttır. Ek ödeme yükleme sınırsız olabileceği gibi belirli miktarlarla veya iş hacmi ile veya paylarla orantılı olarak sınırlandırılabilir.

Kooperatifin iflâsı halinde ek ödemeleri isteme hakkı iflâs idaresinindir.

4. *Caiz olmayan sınırlama :*

MADDE 32. — Sorumluluğu belirli bir zamana bırakan veya bazı ortak gruplarına yükleyen anasözleşme hükümleri muteber değildir.

5. *İflâs halinde usul :*

MADDE 33. — Ortakları şahsan sorumlu bulunan veya ek ödemelerle yükümlü olan bir kooperatifin iflâsı halinde, iflâs idaresi sıra cetvelini düzenlemekle beraber ortaklardan her birinin payına düşen borcun ödenmesini kendilerinden ister.

Tahsil olunamayan meblâğlar diğer ortaklar arasında bölüşülür. Aktif bakiyesi pay cetvellerinin kesin olarak tesbiti üzerine geriverilir. Ortakların birbirlerine rücu hakları saklıdır. Ortakların geçici olarak tesbit olunan borçlarıyla pay cetveli aleyhine tıra ve iflâs Kanunu hükümlerine göre itiraz hakları vardır.

6. *Sorumluluk hükümlerinin değiştirilmesi :*

MADDE 34. — Ortakların sorumluluğu ve ek ödemeler yükümleri ile ilgili değiştirmeler ancak anasözleşmenin tâdili ile mümkündür. Sorumluluk ve ek ödeme yükümleri konulması veya bunların artırılması, bu husustaki kararın tescili ile kooperatifin bütün alacakları lehine hüküm ifade eder. Sorumluluğun azaltılması hakkındaki kararlar, tescilden evvel doğmuş borçları kapsamaz.

7. *Kooperatife yeni giren ortakların sorumluluğu :*

MADDE 35. — Ortakları şahsan sorumlu, veya ek ödemelerle yükümlü bir kooperatifte, durumunu bilerek yeni giren kimse, girişinden önce doğmuş olan borçlardan diğer ortaklar gibi sorumlu olur. Buna aykırı mukavele hükümleriyle ortaklar arasındaki anlaşmalar üçüncü şahıslar hakkında hüküm ifade etmez.

8. *Bir ortağın ayrılmasından veya Kooperatifin dağılmasından sonra sorumluluk :*

MADDE 36. — Sınırsız veya sınırlı sorumlu bir ortak ölür veya diğer bir sebeple kooperatiften ayrılışının kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl veya anasözleşme ile tesbit olunan daha uzun bir süre içinde kooperatif iflâs ettiği takdirde, ayrılmasından önce doğmuş olan borçlar için ortak sorumluluktan kurtulamaz.

Aynı şartlar altında veya aynı süre içinde ek ödeme yükümü de mevcut olmakta devam eder.

Bir kooperatif dağılırsa, dağılmanın Ticaret Siciline tescilinden başlayarak bir yıl veya anasözleşmede tesbitolunan daha uzun bir süre içinde kooperatifin iflâsının açılmasına karar verilmesi halinde ortaklar aynı şekilde ek ödemelerle birlikte sorumludurlar .

9. — Sorumlulukta zamanlaşımı :

MADDE 37. — Alacaklıların, ortakların şahsi sorumluluklarından doğan isteme hakları, daha önce kanuni bir hüküm gereğince düşmedikçe iflâs işlemlerinin sona ermesinden başlayarak daha bir yıl süre ile alacaklılardan her biri tarafından ileri sürülebilir.

Ortakların birbirine olan rücu hakları da bu hakka vücut veren ödemenin yapıldığı andan başlamak üzere bir yıl içinde zamanlaşımına uğrar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kooperatif hesapları

A) Gelir gider farkları, bölünmesi ve paylara faiz verilmesi :

MADDE 38. — Anasözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde ortaklarla yapılan muamelelerden bir yıllık faaliyet sonunda elde edilen hasılının tamamı gelir gider farkı olarak kooperatifin yedek akçelerine eklenir.

Gelir gider farkının ortaklar arasında bölüşülmesi öngörülmüş ise bu bölünme ortakların muameleleri oranında yapılır.

Gelir gider farkının en az % 50 si ortaklara dağıtıldıktan sonra ortakların sermaye paylarına Genel Kurul kararı ile en çok % 7 oranına kadar faiz ödenebileceği anasözleşmede hükme bağlanabilir.

Ortak dışı işlemlerden elde edilen hasıla dağıtılamaz. Bunlar kooperatifin gelişmesine yarıyacak işlerde kullanılmak üzere özel bir fonda toplanır.

Bir yıllık faaliyet neticeleri menfi olduğu takdirde açık, yedek akçelerden ve bunların kâfi gelmemesi halinde ek ödemelerle veya ortak sermaye paylarıyla karşılanır.

Menfi neticeler ortadan kaldırılmadıkça gelir gider farkı ve faiz dağıtımı yapılamaz.

B) Yedek akçe ayrımı :

MADDE 39. — Gelir gider farkının en az % 10 u yedek akçe olarak ayrılmadıkça ortaklara dağıtma yapılamaz.

Yedek akçelerin ortaklara dağıtılacağına dair anasözleşmeye konacak hükümler muteber değildir.

C) Ortak ve personel için yardım fonları :

MADDE 40. — Anasözleşme gerek kooperatifin memurları ile işçileri, gerekse kooperatifin ortakları için yardım kuruluşları vücuda getirmek ve bunları işletmek amacı ile yardım fonları kurulmasını hüküm altına alabilir.

Yardım amacı için ayrılan kıymetler belirli ise, bunlar kooperatifin mamelekinden ayrılarak tahsis edildiği amaçlar için kullanılmak üzere özel bir hesaba alınır.

D) Gelir gider farkından ilk ayrılacak fonlar :

MADDE 41. — Bölünecek gelir gider farkından ilk önce yedek akçe ile kanun veya anasözleşme gereğince kurulan diğer fonlara yatırılacak paralar ayrılır.

Yedek akçelerin ve özel fonların kullanılış şekil ve şartları anasözleşmede gösterilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kooperatif organları

A) Genel Kurul

I - Yetki :

MADDE 42. — Genel kurul bütün ortakları temsil eden en yetkili organdır.

Genel kurul, aşağıdaki yetkilerini devir ve terk edemez.

1. Anasözleşmeyi değiştirmek,
2. Yönetim kurulu ve denetçiler kurulu üyeleriyle gerektiğinde tasfiye kurulunu seçmek,
3. İşletme hesabıyla bilanço ve gerektiğinde gelir gider farkının bölüşülmesi hakkında karar almak,
4. Yönetim ve denetçiler kurullarını ibra etmek,
5. Kanun veya anasözleşme ile genel kurula tanınmış olan konular hakkında karar vermek.

II - Çağrı :

1. — Çağrıya yetkisi olanlar :

MADDE 43. — Yönetim kurulu veya anasözleşme ile bu hususta yetkili kılınan diğer bir organ ve gerektiğinde denetçiler kurulu ve tasfiye memurları Genel Kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptirler.

2. Ortakların isteği, bakanlıkların çağrısı, mahkemenin izni :

MADDE 44. — Dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının en az onda birinin isteği üzerine genel kurul toplantıya çağrılır.

Yönetim kurulu bu isteği en az on gün içinde yerine getirmedeği takdirde, istek sahiplerinin müracaatı üzerine veya doğrudan doğruya Ticaret Bakanlığı tarafından, yapı kooperatiflerinde de İmar ve İskân Bakanlığı tarafından genel kurul toplantıya çağrılabilir.

Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesini alabilirler.

3. Şekil :

MADDE 45. — Genel kurul, anasözleşmede gösterilen şekil ve surette toplantıya çağrılır.

Toplantı nı sabı anasözleşmede gösterilir.

İlanların bir örneği toplantıdan en az on gün evvel Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde Ticaret Bakanlığına ve İmar ve İskân Bakanlığına da gönderilir.

III - Gündem :

MADDE 46. — Toplantı çağrısına ve ilâna gündem yazılır. Anasözleşmenin değiştirilmesi bahis konusu ise, yapılacak ilânda değiştirilecek maddelerin numaralarının yazılması ile yetinilir.

Yönetim kurulu üyeleriyle denetçilerin azli, hesap komisyonunun seçilmesi, bilanço incelenmesinin geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, Genel Kurulun yeni bir toplantıya çağırılması teklifi müstesna olmak üzere gündemde yazılı olmayan hususlar görüşülemez.

IV - Bütün pay sahiplerinin hazır bulunması hali :

MADDE 47. — Kooperatifin bütün ortakları toplantıda hazır bulunduğu sürece ve bir itiraz olmadığı takdirde genel kurul toplantılarına dair olan diğer hükümler saklı kalmak şartıyla toplantıya çağrı hakkındaki hükümlere uyulmamış olsa dahi kararlar alınabilir. Bu gibi kararların, ortaklar veya ortakların toplantıda oy birliği ile seçecekleri temsilciler tarafından imzalanması gereklidir.

*V - Oy hakkı :**1. Genel olarak :*

MADDE 48. — Genel kurulda her ortak yalnız bir oya sahiptir.

2. Temsil :

MADDE 49. — Anasözleşmede açıklama bulunduğu takdirde, bir ortak yazı ile izin vermek suretiyle genel kurul toplantısında oyunu ancak başka bir ortağa kullanırabilir. Bir ortak genel kurulda birden fazla ortağı temsil edemez.

Üye sayısı 1 000 in üstünde olan kooperatiflerde anasözleşme ile her ortağın en çok 9 olmak üzere birden fazla başka ortağı temsil edebileceği öngörülebilir. Eş ve birinci derecede akrabalar için temsilde ortaklık şartı aranmaz.

3. Oya katılmıyacaklar :

MADDE 50. — Kooperatif işlerinin görülmesine her hangi bir suretle katılmış olanlar yönetim kurulunun übrasına ait kararlarda oylamaya katılamazlar. Bu hüküm denetçiler hakkında uygulanmaz.

Ortaklardan hiçbiri kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve fûrnu ile kooperatif arasındaki şahsi bir işe veya dâvaya dair olan görüşmelerde oy hakkını kullanamaz.

*VI - Kararlar :**1. Genel olarak :*

MADDE 51. — Kanun veya anasözleşmede aykırı hüküm bulunmadıkça genel kurul kararlarında ve seçimlerde oyların yarısından bir fazlasına itibar olunur.

Kooperatifin dağılması veya diğer bir kooperatifle birleşmesi ve anasözleşmenin değiştirilmesi kararlarında fiilen kullanılan oyların 2/3 ü çoğunluğu gereklidir. Anasözleşme, bu kararların alınması için oy çoğunluğu hakkında daha ağır hükümler koyabilir.

2. Ortakların paylarının artırılması :

MADDE 52. — Ortakların şahsi sorumluluklarının artırılması veya ek ödeme yükümleri ihdası hakkında alınacak kararlar için bütün ortakların 3/4 nün rızası gereklidir. Kararlar, ilândan başlayarak üç ay içinde kooperatiften çıktıklarını bildirmeleri halinde bunlara katılmıyan ortakları bağlamaz. Bu takdirde kooperatiften çıkma beyanı, kararın yürürlüğe girdiği tarihten başlamak üzere hüküm ifade eder.

Bu suretle, kooperatiften çıkma hakkının kullanılması, bir ayrılma tazminatı ödenmesine bağlı kılınmaz.

3. *Kararların bozulması ve şartlar:*

MADDE 53. — Aşağıda yazılı kimseler kanuna, anasözleşme hükümlerine ve iyi niyet esaslarına aykırı olduğu iddiası ile genel kurul kararları aleyhine, toplantıyı kovalıyan günden başlamak üzere bir ay içinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabilirler.

1. Toplantıda hazır bulunup da kararlara aykırı kalarak keyfiyeti tutanağa geçirten veya oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya çağrının usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilân veya tebliğ edilmediğini yahut da genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulduklarını iddia eden pay sahipleri;

2. Yönetim kurulu;

3. Kararların yerine getirilmesi yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsi sorumluluklarını mucibolduğu takdirde bunların her biri;

Bozma dâvasının açıldığı ve duruşmanın yapılacağı gün, yönetim kurulu tarafından usulen ilân olunur.

Birinci fıkrada yazılı bir aylık hak düşüren sürenin sona ermesinden önce duruşmaya başlanamaz. Birden fazla bozma dâvası açıldığı takdirde, dâvalar birleştirilerek görülür.

Mahkeme, kooperatifin isteği üzerine muhtemel zararlarına karşı dâvacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminatın mahiyet ve miktarını belirtmek mahkemeye aittir.

Bir kararın bozulması bütün ortaklar için hüküm ifade eder.

4. *Mektupla oy verme ve temsilciler toplantısı :*

MADDE 54. — Ortak sayısı 1 000 den fazla olan kooperatiflerde, anasözleşmelerine kayıt konulmak suretiyle :

1. Genel kurula ait kararlardan, hepsinin veya bir kısmının ortakların oylarını mektupla bildirmeleri suretiyle verilmesi,

2. Ortakların gruplara ayrılarak verecekleri kararlara tesbit edecekleri talimat gereğince oy vermek üzere kendi aralarından seçecekleri temsilciler topluluğu,

Genel kurul sayılabilir.

Mektupla oy bildirme halinde, mektupların, yönetim kurulu ve Bakanlık temsilcisi önünde incelenmesi sonunda muhtevanın neden ibaret olduğu tesbit edilerek tutanağa yazılır. Hazır bulunanlar tarafından imza edilen tutanağa göre verildiği anlaşılan karar yürürlüğe girer.

Grup temsilcileri genel kurulunda her temsilci, temsil ettiği ortakların sayısı kadar oya sahiptir. Temsilcinin aldığı talimata aykırı olarak oy vermesi karara tesir etmez.

B) **Yönetim Kurulu :**

I - Ödevi ve üye sayısı :

MADDE 55. — Yönetim Kurulu, kanun ve anasözleşme hükümleri içinde kooperatifin faaliyetini yöneten ve onu temsil eden icra organıdır.

Yönetim Kurulu en az üç üyeden kurulur. Bunların ve yedeklerinin kooperatif ortağı olmaları şarttır.

Yönetim Kurulu üyeliğine seçilen tüzel kişiler, temsilcilerinin isimlerini kooperatife bildirir.

II - Üyelik şartları :

MADDE 56. — Yönetim kurulu üyelerinin ve tüzel kişi olan ortakların temsilcilerinin Türk tâbiyetinde olması şarttır. Bunlardan birkaçı kooperatifi temsil yetkisini haiz murahhas üye seçilebilir.

Yönetim kuruluna üye olabilmek için yüz kızartıcı bir suçtan mahkûm edilmemiş olmak şarttır.

Murahhas üyelerin seçilmesi ve değiştirilmesi ticaret siciline tescil ettirilir.

III - Üyelik süresi :

MADDE 57. — Yönetim kurulu üyeleri en çok 4 yıl için seçilebilirler. Anasözleşmede aksine hüküm yoksa tekrar seçilmeleri caizdir.

IV - Yönetim ve temsil :

1. Yetkilerin devri :

MADDE 58. — Anasözleşme, genel kurula veya yönetim kuruluna, kooperatifin yönetimini ve temsilini kısmen veya tamamen kooperatif ortağı bulunmaları şart olmıyan bir veya birkaç müdüre veya yönetim kurulu üyesine tevdi etmek yetkisini verebilir.

2. Şümulü ve sınırlandırılması:

MADDE 59. — Temsile yetkili şahıslar kooperatif namına onun amacının gerektirdiği bütün hukukî işlemleri yapabilir.

Bu temsil yetkisinin sınırlandırılması iyi niyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hiçbir hüküm ifade etmez. Temsil yetkisinin sadece esas müessesenin veya bir şubenin işlerine hasrolunmasına veya kooperatif unvanının birlikte kullanılmasına dair ticaret siciline tescil edilmiş olan kayıtlar saklıdır.

Yönetime veya temsile yetkili şahısların kooperatife ait görevlerini yürütmeleri esnasında meydana getirdikleri haksız fiillerden doğan zararlardan kooperatif sorumludur.

3. İmza :

MADDE 60. — Kooperatifi temsile yetkili kılınan kimseler imzalarını ancak kooperatifin unvanı altına koymak suretiyle kooperatifi bağlarlar.

4. Tescil:

MADDE 61. — Kooperatif yönetim kurulu, kooperatifi temsile yetkili kılınan kimselerin isimlerini, imzalarını ve bu yetkiye dayanan kararların noterlikçe tasdikli örneğini ticaret siciline verir.

5. Üyelerin titizlik derecesi ve sorumlulukları:

MADDE 62. — Yönetim kurulu, kooperatif işlerinin yönetimi için gereken titizliği gösterir ve kooperatifin başarısı ve gelişmesi yolunda bütün gayretini sarf eder.

Yönetim kurulu, kendi tutanakları ile genel kurul tutanaklarının, gerekli defterlerin ve ortak listelerinin muntazam hazırlanıp, tutulup, saklanmasından ve işletme hesabıyla, yıllık bilânçonun kanuni hükümlere uygun olarak hazırlanıp tetkik olunmak üzere denetleme kuruluna verilmesinden sorumludur.

Yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurları, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludurlar. Bunların suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları bilânço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı «Devlet memurları» gibi ceza görürler.

V - Kooperatifin aczi halinde yapılacak işler :

MADDE 63. — Kooperatifin aczi halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut ise yönetim kurulu piyasada cari fiyatlar esas olmak üzere, derhal bir ara bilançosu tanzim eder. Son yılın bilançosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilançosu veyahut daha yukarıda sözü geçen ara bilançosu kooperatif mevcudunun, borçlarını artık karşılamayacağını belirtiyorsa yönetim kurulu, Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskân Bakanlığına da keyfiyeti bildirir ve genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırır.

Pay senetleri çıkarılmış olan bir kooperatifte son yılın bilançosunda kooperatif varlığının yarısı karşılıksız kahrısa yönetim kurulu derhal genel kurulu toplantıya çağırarak durumu ortaklara arz eder. Aynı zamanda ilgili mahkemeye, Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskân Bakanlığına da bilgi verir. Ancak, ortakları ek ödemelerle yükümlü olan kooperatiflerde, bilançoda tesbit edilen açık, üç ay içinde ortakların ek ödemeleriyle kapanmadığı takdirde Ticaret Bakanlığı ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskân Bakanlığı da haberdar edilir.

Mali durumun düzeltilmesinin mümkün görülmesi halinde mahkeme yönetim kurulunun veya alacaklılardan birinin isteği üzerine iflâsın açılmasını erteliyebilir. Bu takdirde, mevcutlar defterinin tutulması, yönetim memuru atanması gibi kooperatif varlığının korunmasına ve devamına yarıyan tedbirleri alır.

VI - İşten çıkarma :

MADDE 64. — Yönetim kurulu, işlerin görülmesi ile görevlendirdiği kimseleri ve atadığı müdürleri ve diğer temsilci ve vekilleri her zaman azledebilir.

İşten çıkarılan kimselerin tazminat isteme hakları saklıdır.

C) Denetçiler :

I - Seçim :

MADDE 65. — Denetçiler, genel kurul namına kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik eder.

Genel kurul, denetleme organı olarak en az bir yıl için bir veya daha çok denetçi seçer. Genel kurul yedek denetçiler de seçebilir. Denetçilerin ve yedeklerinin kooperatif ortaklarından olması şart değildir.

II - Çalışma :

1. İnceleme yükümlülüğü :

MADDE 66. — Denetçiler, işletme hesabıyla bilançonun defterlerle uygunluk halinde bulunup bulunmadığını, defterlerin düzenli bir surette tutulup tutulmadığını ve işletmenin neticeleriyle mameleki hakkında uyulması gerekli olan hükümlere göre işlem yapıp yapılmadığını incelemekle, yükümlüdürler. Ortakların şahsan sorumlu veya ek ödeme ile yükümlü olan kooperatiflerde denetçiler, ortaklar listesinin usulüne uygun olarak tutulup tutulmadığını da incelemek zorundadırlar.

Yöneticiler, bu maksatla denetçilere defterleri ve belgeleri verirler. Denetçilerin istekleri üzerine müfredat defteri ve bu defterin hangi esaslara göre düzenlendiği ve istenilen her konuda bilgi verilir.

Ortaklar gerekli gördükleri hususlarda denetçilerin dikkatini çekmeye ve açıklama yapılmasını istemeye yetkilidirler.

2. Rapor düzenlenmesi :

MADDE 67. — Denetçiler her yıl yazılı bir raporla beraber tekliflerini genel kurula sunmaya mecburdurlar.

Denetçiler, görevleri çerçevesinde işlerin yürütülmesinde gördükleri noksanlıkları, kanun veya anasözleşmeye aykırı hareketleri bundan sorumlu olanların bağlı buldukları organa ve gerekli hallerde aynı zamanda genel kurula haber vermekle yükümlüdürler.

Denetçiler yönetim ve genel kurul toplantılarına katılırlar. Ancak, yönetim kurulunda oy kullanamazlar.

3. Sır saklama yükümlülüğü :

MADDE 68. — Denetçiler, görevleri sırasında öğrendikleri ve açıklanmasında kooperatifin veya ortakların şahısları için zarar umulan hususları kooperatif ortaklarına ve üçüncü şahıslara açıklayamazlar.

III - Özel hükümler :

MADDE 69. — Anasözleşme ve genel kurul kararı ile denetleme teşkilâtı hakkında daha geniş hükümler koymak, denetçilerin görev ve yetkilerini artırmak ve özellikle ara denetlemeleri öngörmek mümkündür.

ALTINCI BÖLÜM

Kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri, Türkiye Millî Kooperatifler Birliği ve Dışişleri Bakanlığı

Görev ve sorumluluk :

MADDE 70. — Kooperatiflerin müşterek menfaatlerini korumak, amaçlarını gerçekleştirmek için iktisadi faaliyette bulunmak, faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, dış memleketlerle olan münasebetlerini düzenlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve eğitim yapmak, kooperatifçilik konularında tavsiyelerde bulunmak gibi hizmetlerin yerine getirilmesi için, kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliği kurulur.

Kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliği Yönetim Kurulu üyeleriyle memurları haklarında 62 nci madde hükmü uygulanır.

Yükümlülük :

MADDE 71. — Birliklere katılan kooperatifin ortaklarına, birliğe girmekle kanun veya kendi kooperatiflerin anasözleşmesindeki yükümlülüklerden fazlası yüklenemez.

A) Kooperatif birlikleri :

MADDE 72. — Konuları aynı veya birbirleriyle ilgili nitelikte olan 7 veya daha çok kooperatif tarafından birlikler kurulabileceği anasözleşmelerinde tesbit edilebilir.

Bu birlikler kooperatif şeklinde kurulur.

1. Genel kurul :

MADDE 73. — Kooperatif birliklerinin en yetkili organı anasözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde kooperatif temsilcilerinden teşekkül eden genel kuruldur.

Yönetim kurulu üyelerinin temsilci seçilmesi mümkündür.

2. *Yönetim kurulu :*

MADDE 74. — Birlik yönetim kurulu, birlik genel kuruluna dâhil temsilciler arasından seçilir. Yönetim kuruluna seçilecek üyelerin aynı kooperatifin temsilcilerinden olmaması şarttır.

3. *Deneileme :*

MADDE 75. — Birliğe katılan kooperatiflerin faaliyetlerini denetlemek hakkının birlik yönetim kuruluna aidolduğu anasözleşme ile tesbit edilebilir.

B) Kooperatifler merkez birlikleri :

MADDE 76. — Kooperatif birlikleri kendi aralarında kooperatif şeklinde merkez birlikleri kurabilirler.

Merkez birliklerinin genel kurulları bu birliğe dâhil kooperatifler birliklerinin genel kurulları tarafından seçilecek temsilcilerden kurulur.

Kooperatifler birliklerinin yönetim kurulları üyeleri merkez birlikleri genel kurullarına üye seçilebilirler.

C) Türkiye Millî Kooperatifler Birliği :

MADDE 77. — Birlikler veya merkez birlikleri kooperatif şeklinde Türkiye Millî Kooperatifler Birliğini kurabilirler.

Katılma şartları, Türkiye Millî Kooperatifler Birliği Anasözleşmesinde belirtilir.

Türkiye Millî Kooperatifler Birliği Genel Kurulu bu birliğe dâhil birlikler ve merkez birlikleri genel kurullarınca seçilecek temsilcilerden kurulur. Bu Kurulun kooperatif, birlik ve merkez birlikleri yönetim kurullarından teşkil olunacağı anasözleşme ile hüküm altına alınabilir.

D) Temsilcilerin belirtilmesi :

MADDE 78. — Birlikler, merkez birlikleri ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliği Anasözleşmelerinde bunların genel kurullarını teşkil edecek kooperatifler, birlikler ve merkez birlikleri temsilcilerinin adedi, ortak sayısına göre 5 kişiyi geçmemek üzere belirtilir.

MADDE 79. — Birlikler Millî Kooperatifler Birlikleri ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliği Anasözleşmelerini bu kanun hükümlerine göre hazırlarlar.

E) Danışma Kurulu :

MADDE 80. — Türkiye Millî Genel Kooperatifler Birliği Genel Yönetim Kurulu ile Devlet Plânlama Teşkilâtı, Ticaret, Tarım, Maliye, Köy İşleri, İmar ve İskân, Millî Eğitim ve Sanayi bakanlıkları, kooperatifleri finanse eden bankalar ve Türk Kooperatifçilik Kurumunun birer mümesilinin iştirakiyle «Türkiye Kooperatifleri Danışma Kurulu» kurulur.

Bu kurulun görev ve yetkileri çalışma şekil ve şartları Ticaret Bakanlığınca hazırlanacak bir tüzükle tesbit olunur.

YEDİNCİ BÖLÜM

Kooperatiflerin dağılması

A) Dağılma sebepleri :

MADDE 81. — Kooperatif :

1. Anasözleşme gereğince,
2. Genel kurul kararıyla,

3. İflâsın açılmasıyla,

4. Kanunlarda öngörülen diğer hallerde, Ticaret Bakanlığının ve yapı kooperatiflerinde Ticaret Bakanlığının veya İmar ve İskân Bakanlığının mahkemeden alacağı karar üzerine,

5. Diğer bir kooperatifle birleşmesi veya devralınması suretiyle, dağılır.

Mahkemece veya genel kurulca tasfiye memurları seçilmediği takdirde tasfiye işlerini yönetim kurulu yapar. Tasfiye memurlarına ve yönetim kuruluna bu görevleri dolayısıyla ücret verilebilir.

B) *Ticaret Siciline bildirme :*

MADDE 82 — İflâstan gayri hallerde kooperatifin dağılması, yetkili organlar tarafından Ticaret Siciline tescil ile ilân ettirilir. Yetkili organların kimler olacağı anasözleşmede gösterilir.

C) *Tasfiye mamelekin paylaşılması :*

MADDE 83. — Tasfiye haline giren kooperatifin bütün borçları ödendikten ve ortak pay belleri geriverildikten sonra kalan mallar ancak anasözleşmede bu husus öngörülmüş olduğu takdirde, ortaklar arasında paylaşılır.

Anasözleşmede başka bir hal tarzı kabul edilmiş olmadıkça paylaşırma, dağılma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında eşdolarak yapılır.

Ortaklara paylaşırma yapılacağına dair anasözleşmede açıklama olmadığı takdirde tasfiye neticesinden arta kalan miktar, kooperatifleşme amacına uygun olarak harcanmak üzere Türkiye Millî Kooperatifler Birliğine bırakılır.

Böyle bir birlik kurulmamış ise 94 nci maddedeki amaçları güden kurumlara bağışlanmak üzere, Ticaret Bakanlığı emrindeki fona yatırılır.

D) *Birleşme suretiyle dağılma :*

MADDE 84. — Bir kooperatif bütün aktif ve pasifleriyle diğer bir kooperatif tarafından devralınmak suretiyle dağıldığı takdirde aşağıdaki hükümler uygulanır :

1. Devralan kooperatifin yönetim kurulu, dağılan kooperatifin tasfiye hakkındaki hükümlere göre alacaklarını bildirmeye çağırır.

2. Dağılan kooperatifin mameleki, borçları tediye veya teminata bağlanıncaya kadar ayrı olarak idare edilir. Yönetimi devralan kooperatifin yönetim kurulu üyeleri üzerine alır.

3. Devralan kooperatifin yönetim kurulu üyeleri alacaklılara karşı yönetimin ayrı olarak yürütülmesinden şahsan ve zincirleme sorumludurlar.

4. Mameleki ayrı olarak yönetildiği süre içinde, dağılan kooperatife karşı açılacak dâvalara dağılmadan önceki yetkili mahkeme bakar.

5. Dağılan kooperatif alacaklılarının devralan kooperatif ve onun alacaklıları ile olan müna-sebetlerinde, devralınan mallar aynı süre içinde dağılan kooperatife ait sayılır. Devralan kooperatifin iflâsı halinde ise bu mallar ayrı bir masa teşkil eder. Gerekirse yalnız dağılan kooperatifin borçlarının ödenmesinde kullanılır.

6. Her iki kooperatifin mameleki, ancak dağılan kooperatifin malları üzerinde tasarruf etmek caiz olduğu andan itibaren birleştirilebilir.

7. Kooperatifin dağılmasının tescilli Ticaret Sicili memurluğundan istenir. Borçları ödendikten veya teminata bağlandıktan sonra kooperatifin kaydı sildirilir.

8. Kooperatifin dağılmasının tescilli ile ortakları da bütün hak ve borçları ile birlikte devralan kooperatife katılmış olurlar.

9. Mameleki ayrı idare edildiği sürece dağılan kooperatifin ortakları yalnız onun borçları için ve o zamana kadar sorumluluklarının bağlı olduğu esaslar dairesinde takibolunabilirler.

10. Aynı süre esnasında, dağılan kooperatifin ortaklarının sorumlulukları veya ek ödeme yükümlülükleri birleşme neticesinde hafiflemeye uğradığı ölçüde, bu hafifleme dağılan kooperatifin alacaklılarına karşı ileri sürülemez.

11. Birleşme neticesinde dağılan kooperatifin ortakları için şahsi sorumluluk veya ek ödeme yükümlülüğü doğduğu veya ağırlaştığı takdirde birleşme kararı, ancak bütün ortakların 3/4 ünün çoğunluğu ile verilebilir. Sorumluluğa ve ek ödeme yükümlülüğüne mütedair hükümler birleşme kararına katılmamış olan ve bundan başka kararın ilanı tarihinden başlamak üzere üç ay içinde kooperatiften çıkacağını bildiren ortaklara uygulanmaz.

E) Bir kamu tüzel kişiliği tarafından devralınmak :

MADDE 85. — Bir kooperatifin varlığı, Belediye, ekonomik bir Devlet kuruluşu, kamu müessesesi veya kamuya yararlı dernek veya cemiyetler tarafından da devralınabilir. Bu takdirde genel kurulca alınacak kararın dağılmaya ait hükümlere göre tescil ve ilân ettirilmesi gerekir.

Bu gibi kooperatif varlığının, Devlete ait bir ekonomik kuruluş veya her hangi bir ekonomik kuruluş veya her hangi bir dernek veya cemiyet tarafından devralınması hallerinde genel kurul tasfiye yapılmamasına karar verebilir.

Devir kararının ilân edildiği tarihten itibaren kooperatifin aktif ve pasifi devralana intikal etmiş olur. Dağılan kooperatifin adı Ticaret sicilinden sildirilir. Bu husus ayrıca ilân ettirilir.

Birleşen müessese ile kooperatifin alacaklılarından her biri ilân tarihinden itibaren üç ay içinde yetkili mahkemeye başvurmak suretiyle birleşmeye itiraz edebilir. İtiraz hakkından vazgeçilmedikçe yahut bu husustaki itirazın reddine dair mahkemece verilen karar kesinleşmedikçe veya mahkemece takdir edilecek teminat, müessese veya kooperatif tarafından verilmedikçe birleşme hükmü ifade etmez.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ticaret Bakanlığının görev ve yetkileri

A) Genel olarak Bakanlığın görev ve yetkileri :

MADDE 86. — Ticaret Bakanlığının kooperatifleri ilgilendiren başlıca görev ve yetkileri şunlardır :

1. Kooperatiflere, kooperatif birliklerine, merkez birliklerine, Türkiye Millî Kooperatifler Birliğine kuruluş ve organizasyonlarında yol göstermek, öğütleriyle yönetimlerinde ve çalışmalarında yardımcı olmak,

2. Kooperatifleri, birlikleri, merkez birliklerini ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliğini teftiş etmek, denetlemek veya denetlettirmek,

3. Kooperatiflerin, birliklerin, merkez birliklerinin ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliğinin dağılmasını gerektiren sebepleri mahkemeye bildirmek,

4. Kooperatiflerin, bilhassa istihsale yararlı kooperatiflerin kuruluşu, öncelikle kredilenmesi ve memleket yararına faaliyette bulunmaları hususunda ilgili bakanlıklar ve kuruluşlar nezdinde gerekli teşebbüsleri yapmak ve koordinatör olarak vazife görmek.

B) Ticaret Bakanlığı temsilcileri ve kararların yürürlük şartı :

MADDE 87. — Ticaret Bakanlığı, kooperatiflerle, kooperatif birlikleri, merkez birlikleri ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliğinin, genel kurul toplantılarında temsilci bulundurur.

Genel kurul toplantıları Bakanlık temsilcisinin huzuru ile açılır ve devameder.

İdare bildirilen günde temsilci bulunmasını sağlar.

Temsilci toplantının kanunlara, anasözleşme ve gündem esasları içinde yürütülmesini denetle-

me ve teminle görevlidir. Miktar ve esasları Bakanlıkça tesbit edilecek temsilci masraf ve ücretlerini karşılamak üzere lüzumlu ödenek Bakanlık bütçesine konur.

Genel kurul kararlarını muhtevi tutanaklar ile toplantıya katılanların listesi temsilciler tarafından imzalanır. Temsilci, genel kurulda, kanun ve anasözleşmeye aykırı olarak alınan kararlar hakkındaki görüşünü tutanakla belirtmeye mecburdur.

Temsilcinin niteliği ve görevi tüzükte belirtilir.

Ancak usulüne uygun müracaat yapıldığı halde, temsilci toplantıya gelmez ise toplantı icrasını temin etmek üzere, mahalli idare âmirine durum bildirilir. Temsilci yine gelmez ise bir saat sonunda toplantıya başlanır.

C) Örnek anasözleşme hazırlanması :

MADDE 88. — Ticaret Bakanlığı, kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliği için bu teşekküllerin mütalâasının da alınmak kaydıyla örnek anasözleşmeler hazırlar, yapı kooperatifleri için bu görev Ticaret ve İmar ve İskân Bakanlığınca müştereken kullanılır.

D) Muhasebe usulü ve defterler :

MADDE 89. — Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliğinin muhasebe usulleri ve mecburi olarak tutacakları defterler Ticaret Bakanlığınca belirtilebilir.

Vergi Usul Kanununun bu hususlarla ilgili hükümleri saklıdır.

E) Teftiş ve denetleme :

MADDE 90. — Ticaret Bakanlığı, kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliğinin işlem ve hesaplarını ve varlıklarını müfettişlere veya kooperatif kontrolörlerine denettirebilir.

Kontrolörlerin seçilme ve çalışma şekli ile görev ve yetkileri tüzükle tesbit olunur.

Bu teşekküller denetim sonucuna göre Ticaret Bakanlığınca verilecek talimata uymak zorundadırlar.

Yapı kooperatiflerinde bu yetki İmar ve İskân Bakanlığınca da kullanılır.

F) Teftiş ve denetleme ile görevlendirme :

MADDE 91. — Ticaret Bakanlığı, teftiş ve denetleme işleri için kooperatifler birliklerini, kooperatifler merkez birliklerini veya Türkiye Millî Kooperatifler Birliğini veyahut ilgili teşekküllerle müesseseleri de görevlendirebilir.

Bunlara mütaallik esaslar 90 ncı madde gereğince hazırlanacak tüzükte belirtilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Çeşitli hükümler

A) Siyasi faaliyet yasağı :

MADDE 92. — Kooperatif toplantılarında ve kooperatif tesislerinde siyasi faaliyet gösterilemez. Kooperatif faaliyetleri siyasi maksatlara alet edilemez.

Kooperatifler, siyasi partilerden veya onlara bağlı teşekküllerden her hangi bir suretle maddi yardım kabul edemezler, onlara maddi yardımda bulunamazlar.

İkinci fıkra hükümlerine aykırı hareket eden kooperatif kurucuları, yönetim kurulu başkan ve üyeleri ve bu fiil genel kurulda vukubulmuşsa bunu mümkün kılan genel kurul başkanı, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

B) Muafliklar :

MADDE 93 — 1. Kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliği;

a) Birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar ile ortaklarına kefalet etmeleri dolayısıyla bunlardan aldıkları paralar, banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden,

b) Her nevi defterlerin ve anasözleşmelerin tasdiki ve açılış tasdiklerinde sayfalarının mühürlenmesi her nevi harodan ve Damga Vergisinden,

c) Kiraya verilmediği veya irat getirmiyen bir cihete tahsis edilmediği müddetçe sahiboldukları gayrimenkul mallar üzerinden alınacak her türlü vergilerden,

d) Ortakların temlik edecekleri gayrimenkuller her türlü vergi ve harcıdan, Muafıtır.

e) 13 ncü madde gereğince verilecek bildiri Damga Vergisine, diğer harc ve resimlere tabi değildir.

2. Gayrimenkullerin irtifak haklarının ve gayrimenkul mükellefiyetinin kooperatiflere, kooperatif birliklerine, kooperatif merkez birliklerine, Türkiye Millî Kooperatifler Birliğine sermaye konulması halinde bunlar Emlâk Alım Vergisi Kanununun 9 ncü maddesindeki indirimli nisbetten,

3. 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 199 sayılı Kanunla değişik 7 nci maddesinin 16 ncü bendindeki esaslar dâhilinde Kurumlar Vergisi muafığından, Faydalanırlar.

4. Kooperatifler, kooperatif birlikleri ve kooperatifler merkez birlikleri faaliyete geçen üst kuruluşlara girmedikleri takdirde, bu maddenin 1 nolu fıkrasının (b) bendi ile 2 nolu fıkrasından gayrı fıkralarında yazılı muafıklardan istifade edemezler.

C) Tanıtma ve eğitim hizmetlerini sağıhyacak fon :

MADDE 94. — Kooperatificiliđin tanıtılması, eğitimi ve organizasyonlarında yol göstermek, öğütleriyle yönetim ve faaliyetlerine yardımcı bulunmak gibi hizmetler için kooperatiflerin yıllık bilânçolarına göre hâsil olan müspet gelir gider farkının % 1 i Ticaret Bakanlığı emrinde bir fona yatırılır.

D) Uyuşmazlıklar, hakem kurulları :

MADDE 95. — Kooperatif organları ile kooperatifler, kooperatiflerle bağlı buldukları kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Millî Kooperatifler Birliği arasında iştişgal konularına giren hususlardakı dolaylı çıkan anlaşmazlıklar, genel hükümler saklı kalmak şartıyla anasözleşmelerinde öngörülen hâkem kurullarıncı da halledilebilir.

E) Saklı hükümler :

MADDE 96. — 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ile 2836 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu hükümleri ve 7116 sayılı Kanunun yapı kooperatiflerine ait hükümleri saklıdır. Şu kadar ki, yukarıda zikredilen kanunlarda açıklık olmayıan hallerde bu kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 97. — 2834 ve 2836 sayılı kanunlarla kurulan kooperatif ve kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri halinde teşkilâtlanabilecekleri gibi Türkiye Millî Kooperatifler Birliğine de girebilirler.

F) Anonim şirket hükümlerine atıf :

MADDE 98. — Bu kanunda aksine açıklama olmayıan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki Anonim Şirketlere ait hükümler uygulanır.

G) Dâvaların niteliği ve muhakeme usulü :

MADDE 99. — Bu kanunla düzenlenen hususlardan doğan hukuk dâvaları, tarafların tâcir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticari dâva sayılır.

Bu dâvalarda basit muhakeme usulü uygulanır.

H) Kaldırılan hükümler :

MADDE 100. — Türk Ticaret Kanununun kooperatiflere ait 6 ncı faslına teşkil eden 485 - 502 ncı maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ HUKUM

GEÇİCİ MADDE — Halen kurulmuş ve faaliyette bulunan kooperatifler sözleşmelerini iki sene içinde bu kanun hükümlerine intibak ettirmek zorundadırlar. Bu hususa riayet etmiyen kooperatifler dağılmış sayılırlar. Kanunen tasfiye ile vazifelenendirilmiş kimseler tarafından dağılmadan başlayarak iki ay içinde tasfiyeye geçilmediği takdirde Ticaret Bakanlığı veya Hazine tarafından mahkemeden tasfiye memuru atanması istenebilir.

Anasözleşmelerini bu kanuna intibak ettirmek için kooperatiflerin yapacakları genel kurullar, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verirler.

İ) Yürürlüğe girme :

MADDE 101. — Bu kanun yayımlandığı tarihten 3 ay sonra yürürlüğe girer.

1) Kanunu yürütecek makam :

MADDE 102. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Millet Meclisi			Cumhuriyet Senatosu		
Cilt	Birleşim	Sayfa	Cilt	Birleşim	Sayfa
5	64	138	50	25	2
20	136	551		47	395
28	86	635:656	53	53	5:29,29:77,77,
		841:854			80:81
29	9	227:254			
	12	328:352			
	14	406:435			
	15	516:526			
	17	573:597			
30	22	319:328			
	26	479:500			
31	31	124:131			
	32	168:180,182:219, 219,288:291			
	33	302,333,374:377			

I - Gerekçeli 351 ve eki S. Sayılı basmayazlar Millet Meclisinin 86 ncı Birleşimine, 1246 S. Sayılı basmayazı Cumhuriyet Senatosunun 53 nci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu kanunu; Millet Meclisi Tarım, Adalet, Ticaret ve Plân komisyonlarından kurulan Geçici, Cumhuriyet Senatosu Tarım, Anayasa ve Adalet, Mali ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonlarından kurulan Geçici komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. 1/151, 2/53,232